

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ

Επιτήρηση του HIV/AIDS στην Ευρώπη 2011

Περίληψη

Το 2011, αναφέρθηκαν από τις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ 28 038 διαγνωσθέντα κρούσματα HIV, δηλαδή 5,7 κρούσματα ανά 100 000 κατοίκους. Οι τέσσερις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά διαγνωσθέντων κρουσμάτων HIV το 2011 ήταν η Εσθονία (27,3), η Λετονία (13,4), το Βέλγιο (10,7) και το Ηνωμένο Βασίλειο (10,0). Τα χαμηλότερα ποσοστά αναφέρθηκαν από την Τσεχική Δημοκρατία (1,5) και τη Σλοβακία (0,9). Από την έναρξη της επιδημίας του ιού HIV, στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ αναφέρθηκαν 420 564 διαγνωσθέντα κρούσματα HIV, εκ των οποίων 297 388 σε άνδρες και 119 977 σε γυναίκες (για τα εναπομείναντα 3 199 κρούσματα δεν υπήρχαν διαθέσιμες πληροφορίες ως προς το φύλο).

Το υψηλότερο ποσοστό διαγνωσθέντων κρουσμάτων HIV που αναφέρθηκε αποδίδεται στη σεξουαλική επαφή μεταξύ ανδρών (39%). Τη δεύτερη θέση καταλαμβάνουν τα κρούσματα που οφείλονται σε ετεροσεξουαλική μετάδοση (23%), εξαιρουμένων των κρουσμάτων που διαγνώστηκαν σε άτομα τα οποία προέρχονται από χώρες της υποσαχάριας Αφρικής και αντιπροσωπεύουν ένα επιπρόσθετο 13% των κρουσμάτων λόγω ετεροφυλοφιλικής επαφής. Για το 19% των κρουσμάτων ο τρόπος μετάδοσης του ιού παραμένει άγνωστος.

Το ποσοστό των διαγνωσθέντων κρουσμάτων HIV ανά 100 000 κατοίκους φαίνεται να παραμένει σχετικά σταθερό με την πάροδο του χρόνου, με 6,5 κρούσματα ανά 100 000 κατοίκους το 2004 (27 996 κρούσματα) και 6,2 κρούσματα ανά 100 000 κατοίκους (30 960 κρούσματα) το 2011 κατόπιν της διόρθωσης που έγινε ώστε να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία που υποβλήθηκαν με καθυστέρηση. Από τις τάσεις ανά τρόπο μετάδοσης προκύπτει ότι ο αριθμός διαγνωσθέντων κρουσμάτων HIV μεταξύ ανδρών με ομοφυλοφιλικές επαφές αυξήθηκε κατά 33% από το 2004. Αντιθέτως, ο αριθμός των κρουσμάτων μεταξύ χρηστών ενέσιμων ναρκωτικών (ΧΕΝ) μειώθηκε κατά 40%, παρότι παρατηρήθηκε μικρή αύξηση το 2011 λόγω των επιδημικών εκρήξεων στην Ελλάδα και τη Ρουμανία. Από το 2004 έως το 2011 παρατηρείται συνεχής μείωση του αριθμού των διαγνωσθέντων κρουσμάτων HIV που οφείλονται σε ετεροσεξουαλική μετάδοση, σε μετάδοση του ιού από τη μητέρα στο παιδί και σε μετάγγιση αίματος.

Το 2011, πληροφορίες σχετικά με την καταμέτρηση κυττάρων CD4 κατά τη διάγνωση υποβλήθηκαν από 21 χώρες για 15 625 κρούσματα (56% επί του συνόλου των κρουσμάτων που αναφέρθηκαν το 2011). Τα μισά εξ αυτών (49%) αναφέρθηκαν ως καθυστερημένες διαγνώσεις (καταμέτρηση κυττάρων CD4 <350/mm³). Σε αυτά περιλαμβάνεται και ποσοστό 29% κρουσμάτων μόλυνσης από τον ιό HIV σε προχωρημένο στάδιο (CD4 <200/mm³). Το ποσοστό καθυστερημένων διαγνώσεων κρουσμάτων του ιού οφειλόμενων σε ετεροφυλοφιλικές επαφές ήταν υψηλότερο σε άτομα προερχόμενα από χώρες της υποσαχάριας Αφρικής (63%) και στους ΧΕΝ (48%). Τα χαμηλότερα ποσοστά καθυστερημένων διαγνώσεων μετάδοσης του ιού αφορούσαν ομοφυλοφιλικές επαφές μεταξύ ανδρών (38%) και περιπτώσεις μετάδοσης του ιού από τη μητέρα στο παιδί (21%).

Το 2011, διαγνώστηκαν και αναφέρθηκαν 4 424 κρούσματα AIDS από 28 χώρες ΕΕ/ΕΟΧ (δεν υποβλήθηκαν στοιχεία από τη Σουηδία και το Λιχτενστάιν), δηλαδή 0,9 κρούσματα ανά 100 000 κατοίκους. Τα υψηλότερα ποσοστά αναφέρθηκαν από τη Λετονία (4,8), την Πορτογαλία (2,8), την Ισπανία (1,8) και την Εσθονία (2,8). Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ο αριθμός των κρουσμάτων AIDS στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ μειώνεται συνεχώς.

Συμπεράσματα

Από τα νέα αποτελέσματα επιτήρησης προκύπτει ότι ο αριθμός των ατόμων που ζουν με τον ιό HIV στην Ευρώπη αυξάνεται και ότι υψηλά ποσοστά κρουσμάτων του ιού HIV καταγράφονται σε συγκεκριμένους πληθυσμούς, όπως άνδρες με ομοφυλοφιλικές επαφές, χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών και άτομα που προέρχονται από χώρες όπου ενδημεί ευρέως ο ιός, ιδίως από την υποσαχάρια Αφρική. Η πρόσφατη αύξηση των κρουσμάτων HIV μεταξύ των ΧΕΝ υποδηλώνει ότι ακόμη και τα χαμηλά ποσοστά μόλυνσης που καταγράφονται στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ μπορούν κάλλιστα να οδηγήσουν με γοργούς ρυθμούς σε επιδημική έκρηξη εάν δεν γίνουν επαρκείς παρεμβάσεις στον τομέα της δημόσιας υγείας.

Το σχετικά υψηλό ποσοστό καθυστερημένων διαγνώσεων σε πολλές χώρες υποδηλώνει καθυστερημένη εξέταση για HIV, πολλοί δε άνθρωποι είναι επιλέξιμοι για θεραπεία αμέσως μετά τη διάγνωση. Η ευρεία διαθεσιμότητα της θεραπείας του HIV έχει διευρύνει τους στόχους της επιτήρησης ώστε να περιληφθεί πλέον σε αυτούς και η παρακολούθηση της πρόσβασης σε υπηρεσίες φροντίδας και θεραπείας. Βελτίωση της πρόσβασης σε θεραπεία και έγκαιρη έναρξη της θεραπείας, ιδίως δε για συγκεκριμένους πληθυσμούς, απαιτείται σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Οι παρεμβάσεις για τον έλεγχο της επιδημίας πρέπει να βασίζονται σε αποδεικτικά στοιχεία και να προσαρμόζονται στα εθνικά και τοπικά επιδημιολογικά δεδομένα. Από τα στοιχεία επιτήρησης που παρουσιάζονται στην έκθεση, μπορούν να εξαχθούν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Για τις περισσότερες χώρες ΕΕ/ΕΟΧ, κεντρικό άξονα της αντιμετώπισης του ιού HIV συνιστούν οι παρεμβάσεις πρόληψης και ελέγχου του ιού μεταξύ των ανδρών με ομοφυλοφιλικές επαφές. Επίσης, δεδομένου ότι τουλάχιστον το ένα τρίτο των αναφερθέντων κρουσμάτων HIV που οφείλονται σε ετεροφυλοφιλικές επαφές αφορούσαν άτομα από χώρες όπου ενδημεί ευρέως ο ιός (ιδίως από την υποσαχάρια Αφρική), οι χώρες οφείλουν να μεριμνήσουν για τη διασφάλιση της πρόσβασης των συγκεκριμένων μεταναστευτικών πληθυσμών σε παρεμβάσεις πρόληψης, θεραπείας και φροντίδας. Η παρατηρηθείσα αύξηση των κρουσμάτων HIV μεταξύ των χρηστών ενέσιμων ναρκωτικών σε

αρκετές χώρες* καταδεικνύει την ανάγκη διατήρησης ή ενίσχυσης των δράσεων μείωσης των επιβλαβών συνεπειών στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ.

- Σε ολόκληρη την Ευρώπη απαιτείται ενίσχυση των υπηρεσιών συμβουλευτικής και εξέτασης σχετικά με τον ιό HIV, καθώς και βελτίωση της πρόσβασης σε αυτές προκειμένου να διασφαλιστεί η έγκαιρη διάγνωση των κρουσμάτων και υποβολή σε θεραπεία και φροντίδα. Με τον τρόπο αυτόν θα βελτιωθούν τόσο τα αποτελέσματα της θεραπείας και τα κλινικά οφέλη όσο και η πρόληψη ή η περαιτέρω μείωση της μετάδοσης του ιού HIV. Πρέπει να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση όλων των πληθυσμιακών ομάδων σε υπηρεσίες πρόληψης, εξέτασης, θεραπείας και φροντίδας των κρουσμάτων HIV, ώστε οι χώρες να επιτύχουν τον παγκόσμιο στόχο της καθολικής πρόσβασης[†] για όλους όσοι έχουν ανάγκη.

* Pharris A, Wiessing L, Sfetcu O, Hedrich D, Botescu A, Φωτίου Α, κ.ά. Human immunodeficiency virus in injecting drug users in Europe following a reported increase of cases in Greece and Romania (Ο ιός ανοσολογικής ανεπάρκειας στους χρήστες ενέσιμων ναρκωτικών στην Ευρώπη μετά από την αναφερόμενη αύξηση κρουσμάτων στην Ελλάδα και τη Ρουμανία), 2011. Euro Surveill. 2011, 16(48):pii=20032. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=20032>

[†] Πολιτική δήλωση για τον ιό HIV/AIDS – Ψήφισμα αριθ. 60/262 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, Νέα Υόρκη, Ηνωμένα Έθνη, 2006.